

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ**

ИЛМІЙ ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ

ФАН ДАСТУРИ

Барча магистратура мутахассисликлар учун

Тошкент 2020

Фан/модуль коди	Ўқув йили	Семестр	ECTS - Кредитлар
Фан/модуль тури	Таълим тили	1	2
Мажбурий	Ўзбек/рус		Хафтадаги дарс соатлари
			2
1.	Фаннинг номи	Аудитория машғулотлари (соат)	Мустақил таълим (соат)
	Илмий тадқиқот методологияси	30	Жами юклама (соат)
			60

2. I. Фаннинг мазмуни

Фанни ўқитишдан мақсад – Талабаларнинг илмий фаолият жараёнида ўзини англаш ва тўғри фикрлаш маҳоратини шакллантириш, илмий тадқиқ дастурини тузишда назария ва амалиёт бирлигига rioя қилишни ўргатишдан иборат.

Фаннинг вазифаси - фанларни таснифлаш, методлардан унумли фойдаланиш, илмий тадқиқот дастурининг мавзусини танлаш, материалларни саралаш, ўзининг илмий савиясини оширишга йўналган адабиётлар мазмунини ўрганиш ва эгалланган билимлардан амалиётда фойдаланиш малакаларини шакллантиришдан иборат.

II. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

II.1. Фан таркибига қуйидаги мавзулар кирadi:

1-маву. Фан ижтимоий-маданий ходиса

Фан ижтимоий-маданий ходиса сифатида билим, фаолият ва ижтимоий институт. Фан тушунчасининг кенг ва тор маънолари. Фан тарихига оид ёндашувлар: презентизм ва антикваризм, интернализм ва экстернализм, сциентизм ва антисциентизм. Фан таракқиётининг асосий босқичлари. Фаннинг функциялари. Фаннинг микроконтексти ва макроконтексти.

2-маву. Фанларнинг таснифи

Фан билишнинг махсус шакли. Фанлар таснифи: фундаментал, назарий, амалий, экспериментал, техника, ижтимоий гуманитар фанларнинг ўзаро алоқаси ва фарқлари. Фанлар таснифига оид қарашлар тарихи. Илмийлик мезонларининг таснифи. Фаннинг динамика ва статик қонуниятлари. Аналитик ва синтетик билим. Фаннинг дифференциацияси ва интеграцияси. Фаннинг образи. Фаннинг ижтимоий-маданий мўлжаллари.

3-маву. Ижод ва илмий тадқиқот – билиш фаолиятининг махсули

Ижод илмий фаолиятни мақсадли ташкил этиш омили. Ижоднинг асосий хоссалари. Илмий ижоднинг амал қилиш механизми. Актив ижодий фаолият имкониятлари. Илоҳий ижодкорликнинг ўзига хос хусусиятлари. Даҳоликнинг табиати. Илмий тадқиқот фаолиятини ташкил этиш босқичлари.

4-маву. Илмий тадқиқотнинг намоён бўлиш жиҳатлари

Илмий таълимнинг тушунчаси ва уни амалга ошириш босқичлари. Илмий тадқиқот намоён бўлишнинг асосий жиҳатлари: эркинлик, ёзма матн ва унинг оғзаки матндан фарқи. Илмий тадқиқотнинг илмий иш сифатида расмийлаштириш методикаси. Илмий тадқиқот натижаларини ифодаловчи тезис, мақола, монографияларни тайёрлашда билимнинг аҳамияти ва уларнинг тақдироти. Халқаро журналларда мақолалар нашр қилишнинг зарурати ва аҳамияти. Олимларнинг илмий ишларига иктибос беришнинг илмий фаолиятдаги ўрни. Плагиат (қўчирмачилик) олим шаънига иснод сифатида, халқаро илмий базаларда мақолаларни жойлаштиришнинг зарурати. Кутубхоналарда ишлаш амалиёти: алфавит, системали ва электрон каталоглар.

5-маву. Илмий тадқиқотнинг намоён бўлиш шакллари

Илмий тадқиқотнинг намоён бўлиш шакллари: индивидуал илмий тадқиқот: (бакалавр битирув иши, магистрлик ва докторлик диссертацияси, реферат ва мақолалар, курс иши, монография). Диссертациялар билан ишлаш амалиёти. Автореферат матнини ўқинчи шахс номидан тайёрлашнинг зарурати.

Хамкорликдаги илмий тадқиқотнинг ўзига хос хусусияти; буюртма асосидаги хамкорлик фаолияти; фундаментал, инновацион ва амалий тадқиқот ишлари хамкорликдаги фаолият махсули. Хамкорликдаги мақола ва монографияларнинг ўзига хос хусусиятлари.

Техникавий тадқиқот ва унинг типлари. Бадий ижод билан боғлиқ илмий тадқиқот. Бадий ижод ижтимоий онгининг махсус шакли.

Педагогик фаолият ва илмий тадқиқотнинг уйғунлигини таъминлашнинг аҳамияти. Импривизация педагогик тадқиқотнинг қўриниши. Педагогик ижоднинг хусусий қўриниши. Замонавий илмий тадқиқот концепциялари.

6-маву. Илмий тадқиқот типлари

Илмий тадқиқот типларининг таснифи: фундаментал тадқиқотлар ва уларда воқелик ходисалари ва қонуналири ҳақида янги билим олиш имконияти. Амалий тадқиқотлар ва уларни молилаштириш имконияти. Тадқиқотчилик лойиҳа конструкциялар ишланмалари: (муллақо махфий тадқиқотлар). Инновацион тадқиқотлар. Ёшларнинг фундаментал, амалий ва инновацион лойиҳалари. Халқаро жамғармаларнинг илмий лойиҳалари ва уларда иштирок этишнинг аҳамияти. Нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ижтимоий лойиҳалари. Фундаментал, амалий, инновацион, тадқиқот ишланмаларининг ўзаро алоқаси ва фарқи. Фан ва ишлаб чиқаришнинг алоқадорлиги. Илмий билишнинг ўсиш қонуниятлари. Фаннинг ўсиш нукталари. Илмий тадқиқотда ворисийлик ва новаторлик.

7-маву. Илмий тадқиқотда муаммо ва муаммоли вазиятнинг ўзаро алоқаси

Муаммо тушунчаси ва унинг моҳияти. Муаммо ва метод уйғунлиги. Муаммо ва масала. Катта, муҳим, иккинчи даражали муаммолар. Муаммонинг шакллари. Хусусий муаммолар. Мавзунини танлаш муаммонинг тўғри ечими илмий фаолиятнинг амалий натижасининг қафолати. Илмий муаммоларнинг намоён бўлиш усуллари: предметга доир ва процедурага доир муаммолар. Диссертацияни тайёрлашда билимнинг аҳамияти. (магистрлик диссертацияси мисолида барча муаммо турлари таҳлил қилиниши шарт). Илмий муаммоларнинг бошқа муаммолардан фарқловчи

асосий белгилар. Муаммони возият ва унинг аҳамияти. Муаммо ва илмий тадқиқот уйғунлиги. Муаммони қўйиш ва унинг ечимини топишнинг асосий босқичлари.

8-мавзу. Далил – илмий муаммони ечиш омил

Талқин қилиш далилнинг муҳим унсuri. Далилнинг моддий-техник ва методик жиҳати. Эмпирик далилнинг хоссалари: кузатиш ва экспериментлар, билиш амаллари. Илмий далилнинг тавсифи ва хоссалари. Илмий далилнинг структураси. Илмий далилларни аниқлаш усуллари. Далилларнинг илмий билишдаги аҳамияти ва имтиёзин далиллар. Илмий билимнинг ривожланишида фан далилларини умумлаштиришнинг аҳамияти. (Магистрлик диссертациясига илмий далиллар йиғиш мисолида асосланади).

9-мавзу. Илмий мактаб, метод ва методологик ёндашувлар.

Илмий мактаб шаклланишнинг тарихи, умумий белгилари ва асосий босқичлари. Илмий мактабларнинг типлари. Илмий мактабларнинг шакллари, парадигмал ва локал даражалари. Илмий мактабларнинг классификацияси. Инновацион илмий мактаблар.

Метод, методология, методика тушунчаларининг ўзаро алоқаси ва фарқи. Методларнинг таснифи: фан методлари; фанлараро тадқиқот методлари; хусусий илмий методлар; эмпирик тадқиқот методлари, назарий тадқиқот методлари; тадқиқотнинг умумий мантиқий методлари; фалсафа методлари; ижтимоий-гуманитар фанлар методлари. Ҳозирги замон методологияси. Эвристика - янги методологик тамойил.

Методологик тамойилларнинг классификацияси. Табiiй объектларнинг хоссалари: субъектив яхлит хоссалар, яхлит хоссалар, метаяхлит хоссалар ва Ad-hoc яхлит хоссалар.

10-мавзу. Интеллектуал мулк ҳукуки: инновация ва новациялар, кашфёт ва ихтиро, интеллектуал мулк ва патент тушунчаларининг мутаносиблиги

Инновация тушунчасининг таҳлили ва турлари. Педагогик инновациялар. Инновацион мактаб мезонлари. Инновацияларнинг таснифи. Инновация янги илмий техник ютуқлардан самарали фойдаланиш воситаси. Новация янги илмий ғоядаги «эскилик» элемент. Илмий фаолиятда инновация ва новацияларнинг ўрни.

“Кашфёт”, “ихтиро” тушунчаларининг инновацион характери. Илмий кашфётларнинг таснифи. Ихтиро - кашфёт ва инновация ўртасидаги ўзига хос “оралик” ҳолат. Кашфёт ва ихтиролар ижодий фаолият натижаси. Инсоният тарихидаги энг буюк кашфётлар ва ихтиролар таснифи.

Интеллектуал мулк тушунчасининг тавсифи. Муаллифлик ҳуқуқининг йўналишлари. Патент - олим илмий кашфёти ёки ихтиросининг тан олинганлиги ҳақидаги гувоҳнома.

11-мавзу. Тушунтириш илмий фаолиятнинг мезони

Илмий фаолиятни ташкил этишда мавзунинг моҳиятини тушунишнинг аҳамияти. Тушунишнинг турлари, типлари ва даражалари. Тушунишнинг икки муҳим жиҳати: циклилик ва герменевтик доира тамойили. Илмий тадқиқотда матн маъносини тушуниш ва ундан фойдаланишнинг аҳамияти. Ёзма ва оғзаки матн маъносини

тушуниш илмий тадқиқотнинг муҳим шарт. Матннинг яширин маъносини тушунишнинг илмий тадқиқот учун зарурати.

Символ тушунчасининг моҳияти. Символларни тўғри белгилаш ва уларда маънони фойдаланишнинг зарурати. Символнинг шакллари. Семантика - белгиларни тизимларни ўргатувчи фан. Илмий тадқиқотда семантик белгилардан фойдаланиш малакаларини шакллантиришнинг аҳамияти. Диалог оғзаки матнни тушуниш воситаси. Диалогнинг турлари. Илмий маърузанинг маъносини тушунишда диалогнинг ўрни. Тил тушуниш воситаси. Тил амалий онг сифатида объектив билим (объект-тил) ва субъектив билим (субъект-тил)ни яхлит бир бутунга бириштирувчи омил. Фан тилининг бир биридан фарқи ва уларни тушунишда оқилона ёндашув. Илмий тушунтиришнинг тавсифлаш билан ўзаро алоқаси. Илмий тушунтиришнинг элементлари. Тушунтириш ва тушунишнинг ўзаро нисбати. Тушуниш маънавий маданиятнинг моддийлаштирилган ифодаси.

12 - мавзу. Илмий тадқиқотда ахборот ва ахборот технологияларининг таъсири

Ахборот, билим, маълумот тушунчаларининг таҳлили. Билимнинг информативлиги муммоси. Ижтимоий ахборот ва илмий ахборотнинг ўзига хос хусусиятлари. Информатика ва информатизация. Илмий билимнинг информативлиги. Информатика илмий билимнинг ўзига хос соҳаси. Ахборот техникаси ва ахборот технологияси. Технология ва техникани ўлаштиришнинг илмий тадқиқот фаолиятига ижобий таъсири. Электрон кутубхона ва ундан илмий тадқиқотни ташкил этишда фойдаланиш амалиёти. Ахборотлашган жамият концепцияси. Ахборотлашган жамиятда меҳнат мазмунининг ўзгариши. Электрон ҳуқумат ва виртуал кабулхона технологияларининг амал қилиш хусусиятлари. Ахборот инжиби. Нанотехнологиялар. Биометрик идентификация қилиш технологияси. Виртуал борлик технологияларидан илмий фаолиятда фойдаланишнинг аҳамияти. Виртуал реаллик ва виртуал зарралар фан таракқиётининг маҳсули.

13 - мавзу. Рационаллик ва илмий тадқиқот мутаносиблиги

Илмий рационалликнинг шаклланиш тарихи. Рационалликнинг мазмуни. Рационаллик моделлари: индуктивистик, дедуктивистик, эволюционистик, тўрсеimon, реалистик, парадигмал моделлар, фанни тематик таҳлил қилиш ва илмий тадқиқотга асосланувчи моделлар. Илмий рационалликнинг классик ва ноклассик киёфаси. Янги рационалликнинг чексизлиги. Оқил ва ёпик рационаллик. Онг структурасида рационаллик. Онг табиатини тушунтиришга онг ёндашувлар. Рационаллик ва илмий билимнинг ижтимоий - назарий асослари. Илмий билим қовда ва ҳулосаларининг рационаллиги. Илмий тадқиқот фаолиятида билимнинг рационаллашуви

Илмий тадқиқот фаолиятида рационаллик ва иррационаллик. Инсон билими хиссий ва рационал фаолият бирлиги маҳсули. Рационал фаолият фикр шакллари билан аниқ белгиланган андозага мувофиқ иш қўриш шакли. Ҳаётнинг рационаллашувида билимнинг роли. Символлик интеракционизм концепцияси. Йўл танлашнинг рационаллиги. Детерминизм – муҳандислик - техниккавий ёндашув доирасида қўлланиладиган назарий мавҳумлаштиришнинг пировард натижаси.

14 - мавзу. Олимнинг профессионаллашуви ва ижтимоий масъулияти

Илмий тадқиқотда эркинлик ва ижтимоий назорат. Илмий ҳамжамиятда фаннинг эркинлиги тамойили. Мавзунини танлаш эркинлиги ва унинг ижтимоий назорати. Илмий фаолиятнинг ижтимоий назорат қилиш воситалари: экспертлар кенгаши, коллегиял ташкилотлар, маслаҳат кенгашлари. (Илмий лойиҳалар мазмунига баҳо беришчи эксперт кенгашлари). Олий аттестация комиссияси олим илмий фаолиятига баҳо беришни ташкил қилади.

Нейтраллизм ва ижтимоий масъулият. Фандаги нейтраллизм - дин, ахлоқ, сиёсатга араалашмасликнинг ифодаси. Нейтраллизмнинг икки асосий тенденцияси. Ижтимоий масъулият тушунаси ва унинг зарурияти. Олимлар жамоасининг таснифи: супер интеллектуал элита, интеллектуал элита, илм ахли тушунчаларини бир бирдан фарқловчи асосий белгилар. Ўзбекистоннинг интеллектуал элитаси ва уларга ишлаш учун яратилган шароитлар. Ўзбекистонда илмий лабораторияларни ривожлантиришнинг аҳамияти ва зарурияти. Элитар таълим ва элитар педагогика. Олимларнинг учрашувлари ва мулоқотини ташкил этиш, фикр алмашиш воситаларининг таснифи: конгресс, форум, симпозиум, конференция, семинарларнинг бир бирдан фарқли жиҳатлари. Ҳозирги замон олимнинг портрети. Консensusнинг шакллари ва даражалари. Фанда халқаро жамоатчилик билан ишлашнинг аҳамияти. Маҳорат дарсларини ташкил этишнинг афзалликлари. (Барча соҳадаги илмий ҳамкорликнинг таҳлили).

15-мавзу. Илмий тадқиқотда ижтимоий этика

Илмий фаолиятдаги ахлоқийлик мезонлари. Илмий тадқиқот натижаларининг умумийлиги ва очкилиги. Юқори танқидийлик ва ижодий танқидийлик оқибатлари. Муаллифлик ҳуқуқи ва унинг бузилиши оқибатлари. Фан ва илмий фаолиятда коррупция. Фанда кадрлар коррупцияси ва унинг оқибатлари. Фанда ғоявий коррупциянинг амал қилиш механизмлари. Диссертацияларнинг химоясини ташкил этишдаги лоббизм ва фаворитизм. Плагиат ва коррупциянинг ўзаро алоқадорлиги. Ҳозирги даврда фан ва таълим соҳасидаги коррупцияга қарши курашнинг усул ва воситалари.

III. Амалий машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Фан ижтимоий маданий фаолият
2. Илмий тадқиқотнинг намоён бўлиш жиҳатлари
3. Илмий тадқиқотнинг намоён бўлиш шакллари ва типлари
4. Илмий тадқиқотда муаммо, муаммони вазият ва далилларнинг ўрни
5. Илмий мактаб – метод ва методологик ёндашувлар
6. Интеллектуал мулк ҳуқуқи: инновация ва новациялар, кашфиёт ва ихтиро, интеллектуал мулк ва патент тушунчаларининг мутаносиблиги
7. Илмий тадқиқотда ахборот ва ахборот технологияларининг таъсири
8. Олимнинг профессионаллашуви ва ижтимоий масъулияти

	<p>Амалий машғулотлар мультимедиа қурулмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир профессор-ўқитувчи томонидан ўтказилиши зарур. Машғулотлар фаол ва интерфактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.</p> <p>VI. Мустақил таълим ва мустақил ишлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мавзуга оид адабиётларни шарҳлаш; 2. илмий маълумотларни саралаш; 3. диссертацияга аннотация тайёрлаш; 4. диссертациянинг кириш қисmini тайёрлаш ва тақдиротиини ўтказиш.
3.	<p>IV Фан ўқитилишининг натижалари (шаклландиған компетенциялар)</p> <p>Фанни ўзлаштириш натижасида талаба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - билимнинг ижодий характери, илмий ишнинг амалий аҳамиятини англаш, илмий методик адабиётларни таҳлил этиш ва уларга ҳавола бериш усуллари, мавзунини ёритиш учун матн, ёки ижтимоий жараён, архивдан далилларни танлаш, уларнинг миқдорини белгилаш, қўлёзма таҳрир этиш, илмий ишнинг мантикий изчил, равои ва саводли ёзиш, билимдан асосий методологик восита сифатида фойдаланиш, илмий тадқиқотнинг амал қилиш механизмлари ҳақида <i>масавурига эга бўлиши</i>; - илмий тадқиқот жараёнида муаммони тўғри қўйиш ва унинг ечимини топиш технологияси, режани тузиш, тадқиқот жараёнини тавсифлаш, хулосаларни таърифлаш ва олинган натижаларни баҳолаш, эмпирик ва назарий тадқиқот усуллари фарқлаш, кенгайтирилган тадқиқот режасини ишлаб чиқиш, илмий тадқиқотнинг методологик тамойиллари, илмий лойиҳаларни тузиш, илмий изланишларнинг йўналишлари ҳақида <i>билимга эга бўлиши ва улардан фойдалана олиши</i>; - тадқиқот жараёнини тавсифлаш, хулосаларни таърифлаш ва олинган натижаларни баҳолаш, эмпирик ва назарий тадқиқот усуллари фарқлаш, кенгайтирилган тадқиқот режасини ишлаб чиқиш, ахборот ва ахборот технологиялардан фойдаланиш, илмий иш маъносини тушунишнинг аҳамияти, илмий тадқиқот жараёнида олим масъулияти ва илмий фаолият маҳсулининг амалий аҳамиятини англаш, тайёрланган илмий ишнинг юқори савиядаги тақдиротиини ўтказиш <i>бўйича қўниқмалар эга бўлиши лозим</i>.
4.	<p>V. Таълим технологиялари ва методлари:</p> <ul style="list-style-type: none"> • маърузалар; • интерфаол кейс-стадилар; • амалий машғулотлар (мантикий фиклаш, тезкор савол-жавоблар);

	<ul style="list-style-type: none"> • гуруҳларда ишлаш; • тақдиротларни қилиш; • индивидуал лойиҳалар; • жамоа бўлиб ишлаш ва химия қилиш учун лойиҳалар.
5.	<p>VI. Кредитларни олиш учун талаблар:</p> <p>Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри ақс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралик назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича ёзма ишни топшириш.</p>
6.	<p>VII. Асосий ва қўшимча ахборот манбалари</p> <p>Асосий адабиётлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Shermuhamedova N. – Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. -Тошкент: Axborot texnologiyalari, 2014, 450 b. 2. 3. Шермухамедова Н. А. Илмий тадқиқот методологияси.-Тошкент: Ношир, 2020. - 480 б. 3. Мирахмедов М., Тохиров М. Илмий тадқиқотлар методологияси - Тошкент: Темир йўллари институти нашриёти. 2012. 456 б 4. Новиков А. Методология научного исследования. -Москва: 2012. 5. Marcy A. Kelly, Pryce L. Haddix The Fundamentals of Scientific Research: An Introductory Laboratory Manual. Hoboken, New Jersey: "John Wiley & Sons, Inc.," 208 pages. <p>Қўшимча адабиётлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. - 48 б 7. Мирзиёев Ш.М. Буёқ келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. - 488 б. 8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармони. www.lex.uz. 9. Дурнев Р.А. О характерных ошибках соискателей: ввести с научного фронта (в 2-х частях) / Р. А. Дурнев, Е. М. Мещеряков // Технологии гражданской безопасности. 2013 №2 (36). С. 26-30. 10. Дильтей В. Введение в науку о духе // Зарубежная литература XIX-XX вв. Тракаты, диссертации, статьи. -Москва: 1997. 11. Давронов З. Д. Илмий ижодиёт методологияси. –Тошкент: ТМИ, 2004

<ol style="list-style-type: none"> 12. Кононук А. Е. Основы научных исследований. Общая теория эксперимента. -Киев: «Освита», 2012. 13. Карпов А. Практическое пособие для аспирантов и соискателей: (как поступить в аспирантуру, как написать диссертацию, автореферат, научную статью, как подготовить к защите и защитить диссертацию) 2-е издание. -Москва: Научные технологии. 2014. 265 14. Лудченко А. А. Лудченко Я. А. Примак Т. А. Основы научных исследований. -Киев: «Знания» ООО. 2001. 15. Лебедев С. А. Методы научного познания. -Москва: Альфа, Инфра. 2014. 271 с. 16. Огурилов А. Н. Основы научных исследований. -Харьков: НТУ «ХПИ» 2008. 17. Сабитов Р. А. Основы научных исследований. -Челябинск: Челяб. гос. Ун-т. 2002. 18. Старостин А. М. Философские инновации: концепции и основные сферы проявления. -Ростов на Дону: Изд. СКАГС, 2009. 564 с. 19. Саифназаров И. Каримов Т. Никитченко Г.В. Илмий ижод методологияси. -Тошкент: ТДИУ, 2004. 20. Шермухамедова Н.А. Семиотика.-Тошкент: Ношир, -2014 160 б. 21. Шермухамедова Н. А. Фан фалсафаси – Тошкент: Ношир – 2016. 460 б. 22. Шермухамедова Н.А. Falsafa va fan metodologiyasi – Toshkent: Axborot texnologiyalari, 2014. 480 б. 	<p>Интернет манбаалари</p> <ol style="list-style-type: none"> 23. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали. 24. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси. 25. www.ziyounet.uz 26. www.philosophy.ru. 27. www.elibrary.ru 28. en.wikipedia.org
7.	<p>Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг</p> <p>2020 йил “29” 08 даги 4 -сонли баённомаси билан маъқулланган.</p> <p>Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг</p>

	<p>2020 йил “23” 08 даги 452 - сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.</p>
8.	<p>Фан/модуль учун масъуллар: Шермухамедова Н. ЎзМУ, “Фалсафа ва маънавият асослари” кафедраси муdiri, фалсафа фанлари доктори, профессор</p> <p>Махкамов У. Миллий университети “Фалсафа ва маънавият асослари” кафедраси доцент в/б, (PhD) фалсафа доктори</p>
9.	<p>Тақризчилар: Яхшиликков Ж. Самарқанд давлат университети “Фалсафа” кафедраси муdiri, фалсафа фанлари доктори, профессор (турдош ОТМ)</p> <p>Абилов У. Тошкент тиббиёт академияси профессори, фалсафа фанлари доктори</p> <p>Раматов Ж. Тошкент транспорт университети “Ижтимоий фанлар” кафедраси муdiri, фалсафа фанлари доктори, профессор</p> <p>Қурбонова Л. Андижон давлат университети “Ижтимоий фанлар” кафедраси доценти, фалсафа фанлари доктори</p> <p>Худойбергенов Р. Тошкент транспорт университети доценти, фалсафа фанлари номзоди</p>